

TAFVELSAMLINGEN

PÅ WANÅS

E. K. WATERHOUSE

To Professor Martin with
Count Carl Wachtmeisters Compl.
Wanås November the 25th 1909.

TAFVELSAMLINGEN

PÅ

WANÅS

STOCKHOLM, IDUNS TRYCKERI AKTIEBOLAG, 1895.

Digitized by the Internet Archive
in 2015

<https://archive.org/details/tafvelsamlingenp00goth>

A. Roslin.

Porträtt af Grefve G. A. Sparre.

INLEDNING.

Wanås-samlingen, det förnämsta enskilda tafvelgalleriet för närvarande i Sverige, bildades under 1700-talets senare hälft i Göteborg af grefve Gustaf Adolf Sparre.

Grefve Sparre var född d. 6 januari 1746 och således jämnårig med Gustaf III. Hans far var hofmarskalken och direktören vid svenskostindiska kompaniet i Göteborg grefve Rutger Axel Sparre († 1751). Hans mor hette Sara Kristina Sahlgren († 1766) och var dotter till politi-mästaren i Göteborg, titulerade kommerserådet Jakob Sahlgren.

Det Sahlgrenska huset, hvori den tidigt föräldralöse ynglingen växte upp, var rikt och konstälskande. Den unge grefven såges ha varit sin mormoders, fru Brita Sahlgrens, ögonsten. Och tack vare henne sattes han tidigt i tillfälle att se sig om i verlden och att under vidsträckta resor i utlandet utbilda det konstsinne, som han tyckes ha fått i arf.

I De la Gardiska arkivet (i Lunds bibliotek) förvaras ännu en del af Gustaf Adolf Sparres dagbok från hans resor samt af de bref han och mormodern, Brita Sahlgren, växlade under denna tid. Med ledning af dessa papper kan man delvis följa honom på hans färder i Nederländerna, England, Frankrike och Schweiz, man kan se, med hvilket intresse han uppsökte konstsamlingarna därute, — detta intresse och det snart därur uppväxande begäret att samla sjelf tyckes ha varit en hufvudsak för honom. Och om man också, dess sämre, icke i detalj kan följa hans uppköp, får man i dessa papper en antydning om, hvar uppköpen gjordes. Det var nämligen under dessa färder Gustaf Adolf Sparre grundlade den tafvelsamling, som med

tiden blef den förnämsta enskilda i landet. P. Wieselgren i sin biografi öfver Sparre (i Biografiskt lexikon, XV, sid. 140) vet berätta, att J. T. Sergel 1785 med förtjusning besett detta galleri i Göteborg. Och ännu 1833 omtalar Erik Tuneld i sin bekanta Geografi öfver Sverige det Sparreska kabinettet som en af stadens forna märkvärdigheter; — forna, ty det hade sedan flere år tillbaka flyttats till en annan plats, hvarom mera längre fram.

Först några ord om hans resor.

Redan i början af 1760-talet finna vi den unge Sparre på färd i Nederländerna: han besökte Haag, Rotterdam, Amsterdam och Antwerpen. I Amsterdam antecknade han bland taflor till salu hos konsthandlaren Jean Pilaer en »extraordinaire» Teniers, hos Jacques Emanuel van Lancker taflor af Teniers, Rembrandt (»en käring med en qvast, som sades vara af Rembrandt, pris 20 guinéer»), Ostade, B. Beschey, Rubens (»Hercules och Omphale», pris 1700 guinéer), allt med utsatta pris. Han har tydligen redan nu inköp i tankarna.

1768 vistas han en längre tid i England (London, Rochester, Canterbury). Mormodern tycker, att han »bör stanna der en tid, ty ehuru orten är dyr för en främmande att lefva på, så hoppas jag dock — skrifer hon — min kjäre dotterson hushållar och har den regeln för fast, att penningar är lätt utgifva, men ej så lätt återvinna. Deremot i nödvändiga behof bör ej fattas, och har min k. dotterson dertill tillgång».

Den gamla frun tackade dottersonen för »de vackra och sköna glasögonen och den propra vagnen», som han sändt henne. Sjelf skickar hon honom i en låda till London »12 Pyrmonter-buteljer af sitt gamla franska vin och en kruka med insyltadt mos af vinbär och hallon» m. m.

Från England reste Sparre mot slutet af 1768 till Holland (Haarlem, Leiden, Amsterdam, Haag) och derifrån till Frankrike.

Sparre-namnet var som bekant väl känt och representeradt i detta land. I Gravelines besökte Gustaf Adolf Sparre en onkel vid regimentet Royal Suedois, som der låg i garnison, och i Paris blef han väl mottagen af en kusin »madame la comtesse Sparre», som bodde der.

I början af 1769 var han i Paris. Mormodern skrifer till honom d. 8 April: »Eljest förmärker jag, att i Frankrike går mycket penningar med, ty ehuru min son ej minner mig derom, så har herrar S(?)edel & C:o insändt 8 dina qvittenser på uppburna pen-

ningar till d. 24 Martii, tillsammans 21,000 livres, och flere torde följa. Jag grufvar mig, hvar penningar skola tagas, ty jag väntar dagligen ett skepp med socker från Bordeaux» o. s. v.

Hon slutar brevet med denna bevekande maning: »Kära min dotterson, du har varit mig kär och lydig, hör nu din gamla mormoderns bön med tårar, och resolvera i Herrans namn att resa hem, på det jag må få den glädjen att med det snaraste se din återkomst».

Men detta tyckes icke ha hjälpt. Ännu den 4 Juli 1770 var Sparre kvar i Paris, och i slutet af året reste han genom södra Frankrike för att återvända till Paris 1771 och der uppvakta de kungliga prinsarne från Sverige, som då gästade Frankrikes hufvudstad. Man minnes Roslins bekanta porträttafla öfver Gustaf och hans bröder, hvilken just detta år målades i Paris.

I förbigående sagdt är det troligt, att grefve Sparre sjelf vid 1769—71 års besök i Paris satt för det bekanta, i spetsen för vår katalog satta, porträtt, som hans berömde landsman Roslin målat, och som tyckes framställa en ung man vid 23—25 års ålder.

Man får kanske icke undra på, att Brita Sahlgren fann dottersonens resa både lång och kostsam. Men då man ser, hvilka värderika taflor han derunder förvärfvade, konskatter som säkerligen slukade en god del af mormoderns penninge-sändningar, kan man ej annat än finna dessa pengar i *sin* väg synnerligen väl använda. De allra flesta samlare ha valt med mindre god smak än han. Och af de resande landsmännen kunde Sparres mormor fått ampla intyg på, att den unge grefven i det hela använde sin tid väl. I sina tryckta Resebref beskriver J. J. Björnståhl, som 1770 träffade grefve Sparre i Paris, Genève och Marseille, den 24-årige ädlingen såsom, en »herre, som reser med mycken uppmärksamhet på konster, vitterhet, antiqviteter, m. m., har god smak och gör sannerligen nationen heder».

I likhet med Björnståhl och kort efter honom, 1770, gjorde äfven Sparre en tur till Schweiz för att der, i närheten af Genève göra ett besök på slottet Ferney och beskåda den litterära världens dåvarande underverk, »le philosophe du siècle»: Voltaire.

Grefve Sparres utländska resor stannade emellertid icke vid dessa ungdomsfärder i England, Nederländerna och Frankrike. De fortsattes senare och troligen medförde de då ännu flere tafvelförvärf än förut. 1774 eller tidigare [Björnståhls Resa IV, 140] finna vi honom så i

Frankfurt am Main, der han besöker en bekant konstsamlare, bankiren Gogel, hvilken sedan »högeligen berömde» den svenske grefven för hans landsman Björnståhl. Och i Paris 1780, der han gästade grefve G. Ph. Creutz, inköpte han jämte andra taflor (se nedan i katalogen Louthembourg, I. van Ostade, Ter Borch) ur den Poullainska samlingen den vackra tafla af Jordaens »Silenus, omgifven af bacchanter», som sedermera genom arfskifte utbröts ur det »Sparreska kabinettet» och nu i likhet med det ofvannämnda Roslinska porträttet tillhör öfverhofmästarinnan grefvinnan Malvina De la Gardies samling på Hamiltonhouse vid Helsingborg. Troligt är ock, att han, med sina vidsträckta förbindelser i utlandet, äfven då han satt hemma i Sverige, följde med företeelserna på konstmarknaden derute och gjorde ett och annat inköp genom mellanhänder. Äfven i hemlandet förvärfvade han en och annan tafla, jämte de som han möjligen ärft efter morföräldrarna.

Grefve Sparre mottog aldrig någon offentlig tjänst eller titel, icke ens vid hofvet. Han lefde i stillhet som rentier, en fint bildad konstvän och samlare, som enligt erkebiskop af Wingårds uttryck i minnestalet öfver grefve Sparres vän dr Pehr Dubb »genom sin rikedom hade medel att omgifva sig med vettets och smakens behag». 1777 gifte han sig med friherrinnan Elisabeth S. A. B. Ramel, äfven hon en medlem af en konstälskande släkt, och flyttade efter en tid till Kulla Gunnarstorp, som han köpt 1775. Dock tyckes han ännu 1791—92 tidtals ha bott eller åtminstone haft sin tafvelsamling kvar i Göteborg. Ty Lucas von Breda i sina artiklar i Stockholms-Posten omtalar nämnda år grefve Sparres tafvelgalleri såsom då befintligt i denna stad.

Med tiden följde det dock sin egare till det skånska herregodset vid Helsingborg.

Han dog emellertid redan 1794. Hans efterlemnade maka innehade Kulla Gunnarstorp i 36 år, ända till sin död 1830, som enkesäte och hon ärfdes då af sin dotterson den unge grefve Gustaf Adolf Fredrik De la Gardie. Denne var nämligen son till makarna Sparres enda dotter Kristina A. H. A. Sparre († redan 1811) och dennas man, den bekante excellensen grefve Jakob De la Gardie, hvilka 1799 blifvit sammanvigda på Kulla Gunnarstorp. Grefve Jakob ärfde godset 1833, då sonen afled vid blott 33 års ålder, men sålde det redan 1837, samlingarna först någon tid derefter, till excellensen grefve Carl De Geer af Leufsta. Denne åter flyttade sjelf största delen af den

dyrbara samlingen från Kulla Gunnarstorp till Wanås, då han 1855 skänkte denna till sin äldsta dotterdotter, numera statsfrun hos H. M. Drottningen, grefvinnan Elisabeth Wachtmeister, som några år förut, 1852, ingått äktenskap med numera öfverstekammarherren grefve Axel Fredrik Wachtmeister på Wanås, der makarna bodde och ännu bo. Tafvelsamlingen gjordes med detsamma (1855) till fideikommiss för grefvinnan E. Wachtmeister samt hennes såväl manliga som qvinliga descendenter, hvarigenom dess framtida bestånd betryggades.

Tafvelsamlingen är upphängd i den stora salongen på Wanås' slott.

Som vi ofvan sett, omtalas det Sparreska tafvelgalleriet i tryckta skrifter redan af Lucas von Breda (1791—92), Eric Tuneld (senast 1833), P. Wieselgren (1848), och vi kunna här tillägga: af G. Ljunggren i texten till »Skånska herregårdar» (1852—63) samt i Anreps Åttartaflor (1864) och i Hist. geograf. och statist. lexikon öfver Sverige (1866), som en af de värderikaste eller rent af den förnämsta enenskilda samlingen i riket. Men först i våra dagar har denna varit föremål för en mera kritisk och ingående uppskattning, då numera redaktören O. Granberg, först i några tidningsartiklar (1883), sedan i en artikel i Nordisk Tidskrift (1885), samtidigt i sitt 1885 utgifna, oafslutade svenska katalogarbete »öfver utmärkta . . . målningar af äldre mästare i Sveriges privata tafvelsamlingar» (som upptog 8 af Wanåsgalleriets bästa nummer), och senast i första delen af sin förtjenstfulla »Catalogue raisonné de tableaux anciens . . . dans les collections privées de la Suède» (1886), väckt en allmännare uppmärksamhet derpå. Samme författare omnämner samlingen äfven i en biografi öfver G. A. Sparre i Ny Ill. Tidning 1893, sid. 366, der en autotypi efter Roslins Sparre-porträtt finnes intagen.

I nämnda franska katalogarbete, der »collection Wachtmeister» intager en förtjent hedersplats, beskrifvas 47 af de bästa bland samlingens 78 oljemålningar samt några få taflor, som, ehuru de tillhöra familjen Wachtmeister, dock icke ingå i fideikommiss-samlingen.

Nuvarande katalog, som enligt uppdrag af egaren utarbetats af undertecknad, upptager fideikommiss-galleriets samtliga taflor.

För landets konstvänner torde emellertid ett stort antal af Wanåsamlingens bästa målningar vara väl bekanta från de »utställningar af äldre mästars taflor», som anordnats i hufvudstaden 1884 och 1893,

och der Wanås-taflorna intogo en mycket bemärkt plats. Öfver bägge utställningarna utgåfvos som bekant utförliga kataloger, redigerade af den ofvan nämnde, om våra privata tafvelsamlingars kritiska granskning så högt förtjente, författaren herr O. Granberg.

Flera af Wanåsgalleriets bästa nummer ha äfven fotograferats, samtidigt med de nämnda utställningarna, och några återgifvits i autotypi uti Ny Illustrerad Tidning åren 1891—93. För fullständighetens skull må ock nämnas, att de tre taflor i galleriet, som bära Rembrandts namn, komma att i heliogravyr återgifvas i det praktverk öfver den holländske mästaren, som är under utgifning i Paris på Sedelmeyrs förlag och som redigeras af den bekante Rembrandts-kännaren direktör W. Bode i Berlin, hvilken också skrifver texten.

Vid bestämningen af mästarnamnen har närvarande katalog i hufvudsak kunnat följa dels de traditionella uppgifterna, dels och i synnerhet herr O. Granbergs ofvan nämnda katalogarbeten. Endast undantagsvis må nämnas, att af de mera framstående numren de två vackra porträtten, som hittills tillskrifvits van Mierevelt, nu, på grund af upptäckta signaturer, tillagts den hittills föga kände men talangfulle Nicolaes Elias, en äldre samtida till Rembrandt i Amsterdam, samt att bland de hittills icke offentligen utställda eller icke af Granberg beskrifna taflorna den vackra »Flöjtspelaren», som traditionellt tillskrifvits L. Carracci, nu, också den på grund af en upptäckt signatur, tillagts holländaren A. Hanneman, en A. van Dyck närstående porträttmålare, äfvensom slutligen, att ett hittills tämligen förbisetd holländskt Rabbinporträtt vid en lätt rengöring befunnits ega Rembrandts signatur med årtalet 1651 samt vara en gammal god kopia eller möjligen till och med ett delvis påmåladt originalarbete af den holländske stormästaren sjelf. Öfriga namnförändringar äro af jämförelsevis mindre betydelse.

Förkortningar i texten:

- fgr. betyder förgrund.
- bgr. » bakgrund.
- h. » höger (från åskådaren räknadt).
- v. » vänster (» » »).
- D. » duk.
- T. » trä.
- K. » koppar.

Måtten äro tagna å blindramen; höjden anges alltid före bredden.

Alla signaturer och dateringar äro utskrifna.

Taflorna äro samtligen målade i olja.

Illustrationerna äro ljustryck, utförda af Generalstabens Litografiska Anstalt efter fotografier dels af nämnda anstalt dels, några få, af den numera aflidne fotografen C. F. Lindberg.

Stockholm. Juni 1895.

G. GÖTHE.

Early Brueghel

B. Okänd holländsk målare i A. van Ostades art, 1600-talet.

1. Dans i en by. Fem karlar och qvinnor dansa i ring utanför bondstugorna till v.; en spelman trakterar säckpipa. En blåklädd karl ligger illamående på marken i fgr. I bgr. till h. byns kyrka. — Sign. på en bänk till h.: *B.* — Ek. 0,31; 0,37.

BRUEGHEL

NA

Berrettini, kallad Pietro, P. da Cortona. f. 1596, † 1660. Italiensk.

2. Noacks offer. Offret försiggår vid ett stenaltare i fgr., en vit fogel förtäres i elden. Till h. står en gammal man (Noack); två unga qvinnor knäböja till v., i midten en ung man med en gyl-lene vas. I skyn ofvan röken synes Gud Fader, buren af englar (gruppen påminner om Rafaels »Ezekiels syn»). I bgr. till v. synes arken strandad på Ararat. — D. 0,79; 0,55.

Måhända skizz till en större komposition.

Brueghel, Jan (I), kallad Sammets-Brueghel, f. 1568, † 1625. Flamsk.

3. Flodlandskap. Till v. en strand med träd och hus; i bgr. en kyrka. Till h. floden med flere seglare; vid horisonten en stad. En båt lägger till i fgr.; en ung man deri räcker ett barn åt en på stranden stående kavaljer; bredvid denne några förnäma damer med barn. — Sign. nära midten nertill: *I. BRUEGHEL FEC. 1607.* — K. 0,20; 0,31.

O. Granbergs catalogue nr 21. Utställningen i Stockh. 1893, Kat. nr 11.

4. Bondfolk på väg till staden. Motstycke till föregående. En landsväg. Till h. i fgr, en karl, som bär en säck, och en qvinna med en kruka på huvudet. De samtala med två vid vägen sittande qvinnor, af hvilka den ena bredvid sig har en korg med höns uti. På vägen en kärra dragen af en hvit häst. — Sign. till v.: »I. BRVEGHEL FEC. 1607». — K. 0,20, 0,33.

O. Granbergs catalogue nr 22. Utställningen i Stockh. 1893, Kat. nr 10.

Casteels, Peter (III), f. i Antwerpen 1684, † i London 1749.
Flamsk.

5. Blomstervas. I en hvälfd nisch står en vas af mörkgrönt glas, och deri en stor bukett af röda och hvita tulpaner, skära och hvita törnrosor m. m. Dunkel bgr. — Sign. till h.: *P. C.(?) Casteels*. — D. 0,82; 0,66.

O. Granbergs catalogue nr 23.

Chardin, Jean-Baptiste-Siméon, f. 1699, † 1779. Fransk.

6. Tecknaren. Inne i ett dunkelt rum sitter en ung man i profil åt v. och tecknar efter ett gipsexemplar af Pigalles Mercurius, som står på en liten byrå. Till h. bakom tecknaren står en ung man i svart hatt, röd rock, med en pappersrulle under armen. Han står och ser på kamratens arbete. — D. 0,41; 0,47.

O. Granbergs catalogue nr 24. — Denna tafla och den följande äro graverade af Philippe Le Bas under titlarna: »Étude de dessin» och »La bonne éducation»; gravyrerna äro tillegnade »à sa Majesté la Reine de Suède», i hvars samling (»dans le Cabinet de sa Majesté») originalen sägas befinna sig, ehuru gravyrerna ej äro utförda efter dessa 1747 målade taflor utan efter repetitioner, som målades 1749. Man kan då tänka sig, att drottning Lovisa Ulrika skänkt dessa målningar åt grefve G. A. Sparre; ty ehuru aldrig anstald vid hofvet, stod denne dock i personlig förbindelse med den kungliga familjen, åtminstone med prinsarna. Det vore dock en möjlighet, att grefve Sparre fått sina taflor från annat håll. Samma år 1770 nämligen, som han vederligen vistades i Paris, såldes på »La Live de Jully's» auktion derstädes två taflor af Chardin, hvilkas beskrifning och mått träffa in på våra taflor; och som inropare uppges samme expert, Langlier [se C. Blanc, *Le trésor de la curiosité*, I, 169], som 1780 inropade den »Silenus» af Jordaens och den »stall-interiör» [se nedan nr 69] af Ter Borch, som grefve Sparre då förvärfvade [jfr äfven vår Inledning]. Nr 6 och 7 autotyperade i Ny Ill. Tidning 1891, sid. 344.

7. Lexan förhöres. Motstycke till föregående. Borgerligt böningsrum. Ljuset faller från fönstret, till v., och belyser de bägge personerna: en ung moder, som sitter i sin stol, i profil åt h., med en bok i knä och förhör sin dotter, som står framför henne med knäppta händer, i profil åt v. Den förra i ljus klädning med blåa ränder, den senare i mörkblå klädning. Bägge två ha ljusa mössor. — D. 0,41; 0,47.

O. Granbergs catalogue nr 25. Se föreg.

8. Stilleben. På ett bord en tillskrynkad duk, två små kålhufvud, en stenskål, en kakspade. Mot väggen är ställdt ett grönt stenfat, och på en krok hänger ett rått köttstycke. Brungrå bgr. — Sign. till h.: *c. d.* — D. 0,33; 0,40.

O. Granbergs catalogue nr 26.

9. Stilleben. Motstycke till föregående. På ett bord en kopparflaska, en stenskål med grepe, ett omvänt stenfat med duk på, lök, två ägg, en liten mortel m. m. Brungrå bgr. — Sign. till v.: *Chardin | 1734.* — D. 0,33; 0,40.

O. Granbergs catalogue nr 27.

C. L. Nederländsk målare, 1600-talets början.

10. Vildt skogslandskap med figurer. Midt i taflan går en hålväg, hvarpå en solstråle faller genom en öppning i molnen. De omgivande skogsklädda klipphöjderna ligga i dunkel. På vägen kommer ett brokigt följe i orientaliska dräkter; längre till v. en fåraherde, och i v. hörnet lastas en åsna vid en bäck. — Sign. till v.: *C. L. FEC.* — Ek. 0,68; 1,01.

Har tillskrifvits A. Elsheimer.

van Dyck, Anthonie, f. 1599, † 1641. Flamsk. — Af eller efter honom.

11. Kristus på korset. Grisaille. Kristus alldeles en face. Två englagossar sväfva till v. om honom. Maria, till h., lutar sig i

smärta mot korset; en dominikanermunk står till v. med armarna utbredda. På en sten vid korsets fot sitter en englagosse med omvänd fackla. — Ek. 0,62; 0,45.

Lucas von Breda i sina bekanta uppsatser uti Stockholms-Posten 1791—92 om målningar i svenska samlingar, kallar vår tafla ett originalarbete af A. v. Dyck. Troligen är den målad för att tjena som förebild för ett kopparstick.

Elias Nicolaes [egentligen **Nicolaes Eliasz Pickenoy**], f. i i Amsterdam 1590—91, † der 1646—56. Holländsk. En ansedd porträttmålare, äldre samtida till Rembrandt i Amsterdam.

12. Porträtt af en förnäm holländsk herre. Knästycke åt h., i naturlig storlek, stående. En medelålders man med bugtig näsa, mustacher, pipskägg och mörkt löshår, klädd i dräkt af svart fasoneradt siden med nervikt, pipig spetskrage och höga spetsmanschetter. De gråa handskarna håller han i hand. — Upp till till h. sign.: »An» . . . — Ek. 0,93; 0,72.

O. Granbergs catalogue nr 41. Utställningen i Stockholm 1893, kat. nr 56. Detta porträtt likasom dess motstycke nr 13 har hittills tillskrifvits Miereveld, men den bakpå bägge taflorna i blåck gjorda och i senare tid uppfriskade påskriften »N. Elias dess. Amsterdam 1631. visar, att de målats af den ofvan nämnde, först på senaste tid uppmärksammade, Amsterdam-målaren Nicolaes Elias. Den stympade dateringen på nr 12 tyckes visa, att taflorna ursprungligen varit större, kanske helfigurer. De bägge porträtten äro till kostymer, komposition och hela målningssättet nära befryndade med det damporträtt i den Kgl. Målerisamlingen i Köpenhamn, hvilket, märkligt nog äfven det, förut har tillskrifvits Miereveld (Kat. 1884 nr 212), men senare, på grund af Abraham Bredius' uttalade mening, har tillagts N. Elias (Kat. 1894, nr 212).

13. Porträtt af en förnäm holländsk dam. Motstycke till föregående. Knästycke åt v. i naturlig storlek, stående. En dam af omkring 30 års ålder med uppstruket hår och deri ett smycke af samma slag som örhängena. I mörkgrå klädning med svarta broderier och guldstickadt framstycke, uppskurna, guldstickade ärmor, yfvig pipkrage med spetsar och höga spetsmanschetter. — Ek. 0,93; 0,72.

O. Granbergs catalogue nr 42. Utställningen i Stockholm 1893 nr 57. Se vidare föregående nr.

12. N. Elias.

13. E. Nicolaes.

18. Flamsk (?) mästare.

Elsheimer, Adam, f. 1578, † sannolikt 1620. Tysk. — I hans art.

14. Jupiter och Mercurius gästa Philemon och Baucis. Inne i en bondstuga sitta de två gudarne på hvar sin stol till v.; genom den öppna dörren i bgr. synes fullmånen. Till h. vid bordet sitter Baucis, medan den gamle Philemon kokar mat vid spisen till h. i fgr. — Koppar. 0,22; 0,26.

Gammal (men sedermera uppfriskad) anteckning i bläck bakpå taflan: »Hels Hemmer» (hvarmed säkerligen åsyftas Elsheimer). Den bekanta taflan af Elsheimer i Dresden (Kat. 1892 nr 1977) med samma ämne som vår visar dock en annan komposition.

Flamsk målare, omkring 1600.

? Rottenhammer

15. Johannes predikar i öknen. Midt i taflan står Johannes i röd mantel och korsstaf; rundt omkring äro män, qvinnor och barn lägrade; i fgr. till v. står i skuggan en lansknekt. Genom öppningen i skogen, i taflans midt, ser man i den starkt blånande bgr. samme Johannes döpa. — Koppar. 0,46; 0,66.

Förr tillskrifven Jan Brueghel, om hvars art det blågröna landskapet påminner. Målaren är måhända samme okände artist, som utfört följande nr 16, »De tre konungarne tillbedja Kristusbarnet».

Flamsk målare, omkring 1600.

? F. Francken

16. De tre konungarne tillbedja Kristusbarnet. I fgr. knäböjer en af dem i röd dräkt, till h. står negerfursten och lyfter på hatten. I bgr. en naken staty i nischen af en antik ruin. — Koppar. 0,38; 0,28.

Flamsk målare, 1600-talets midt.

? J. J. J. J.

17. Skogslandskap med stridande krigsfolk. Till v. kuperad terräng med stora löfträd. Midt i fgr. två ryttare i strid med några skyttar. Till h. inåt bgr. dalsträckning med en bäck vid foten af en bergsträckning. Gulgrön ton. — Ek. 0,73; 1,04.

Flamsk(?) mästare, 1600-talet.

? de Vos?

18. Porträtt af en ung dam. Brösbild halft åt v. En brunett med svart tillbakastruket hår, i svartgrå klädning, perl-örhängen,

en rad förgyllda knappar i bröstet, stor pipkrage. Hon har händerna sammanlagda och ser ut på åskådaren. Mörkgrön bgr. — Ek. 0,63; 0,53.

O. Granbergs catalogue nr 35.

Målningssättet i denna vackra porträtt-tafla påminner något om flamländarne Cornelis och Simon de Vos. Fotografi af C. F. Lindberg. Autotypi i Ny Ill. Tidning 1892, sid. 241.

Gelton, Toussaint, troligen † i Köpenhamn 1680—85. Vistades i Stockholm 1666, troligen också redan 1658, blef 1674 hofmålare hos konungen af Danmark.

19. Kristus på korset. Korset står något till h.; åtta små englar sväfva omkring dess öfre del i två grupper. Vid foten sitter den ena Maria i blå, och står den andra i gul mantel. I bgr. till h. går Johannes bortåt med Kristi moder. Mörk bgr. — Sign. på en sten vid korsets fot: T. G. — Koppar. 0,39; 0,33.

O. Granbergs catalogue nr 28.

C P?

Greuze, Jean Baptiste, f. 1725, † 1805. Fransk.

20. Tvätterska. En blond ungmö, i veckad linnemössa, blågrått lif och gulrandig kjol, sitter framåtböjd åt v. på en kagge, selsatt med att tvätta linne i ett stenfat. Hon betraktar åskådaren med skälmsk min. Bakom henne till h. ett skåp. Ljusgrå bgr. — D. 0,41; 0,33.

O. Granbergs catalogue nr 29. Utställningen i Stockh. 1893, kat. nr 31. — Ett bland målarens delikataste arbeten. Troligen af greve G. A. Sparre köpt (för 2,399 livres) på auktionen efter mr La Live de Jully i Paris 1770. Äfven för denna tafla uppges Langlier som inropare (Ch. Blanc, Le trésor de la curiosité, I, 164. Jfr ofv. Chardin nr 6). Graverad af J. Danzel (medan taflan ännu tillhörde mr La Live de Jully). Fotografi af C. F. Lindberg. Afbildning i Ny Ill. Tidning 1891, sid. 235.

Hanneman, Adriaan, f. omkr. 1601, † 1671. Holländsk. Verksam i England 1625—40, för öfrigt i Haag. Hans arbeten ha stundom gått under A. van Dycks namn.

21. Flöjtblåsare. Half figur åt h., i kroppsstorlek. Medelålders man med brungul hy, långt svartlockigt hår, kort skägg och

20. J. B. Greuze.

21. A. Hanneman.

mustacher. Snedt på hufvudet sitter en liten hatt med hvita plymer. Han är klädd i gult kyller, rödbruna ärmor och blått axelskärp. Ser ut på åskådaren och håller flöjten hvilande mot bröstet med bågge händerna i grepp på lufthålen. Mörkbrun bgr. — Sign. till v.: *Anno 1636 Hanneman f.* — D. 0,96; 0,80.

Har af gammalt tillskrifvits Lodovico Carracci. Vacker målning af den ofvan nämnde sällsynte flamske målaren; troligen ett genreartadt porträtt.

Holländsk målare, 1600-talet.

22. Krogscen. Halfva figurer. Vid ett bord med ölkrus på sitta två sjungande karlar; den ene, i röd toppmössa, sjunger ur ett notblad, den andre, barhufvad, sjunger och spelar fiol. En tredje står bakom med lyftadt pekfinger och ölglas i andra handen. — Ek. 0,21; 0,16.

Förr tillskrifven A. Brouwer. Troligen af samma hand, som målat följande nummer »Rökande bönder».

Holländsk målare, 1600-talet.

23. Rökande bönder. På krogen sitta tre karlar vid ett bord. Framme i fgr. till v. en bred figur i blå mössa, som nu tänder sin kritpipa; en kamrat står bakom och lyfter sin pipa i vädret; den tredje ligger framstupa öfver bordet. Till v. i bgr. ett fönster. — Ek. 0,24; 0,18.

Se föregående nr.

Holländsk målare, 1600-talet.

24. Öldrickare. En karl, half figur, i brun rock och grå toppmössa sitter ensam vid ett bord med ölglas i handen, pekar åt sidan och ser leende ut på åskådaren. På bordet kritpipa och tobaks-ask. — Ek. 0,13; 0,10.

Förr tillskrifven A. Brouwer.

Holländsk målare, 1600-talet.

25. Dans i bondstugan. Interiör med sexton figurer. Midt på golvet dansar ett par i ljusa kläder. Spelmannen står bakom

på en upphöjning och blåser säckpipa. I det dunkla hörnet längst bort till h. två figurer vid spisen. — Ek. Oval. 0,40; 0,55.

Erinrar något om Isack van Ostades art. Jfr N. M. nr 1394.

Holländsk målare, i A. van Ostades art, 1600-talet.

26. Vattenbärerska. En äldre kvinna, bärande ett vattenok; hon vänder ryggen åt åskådaren och öppnar dörren in till en stuga. Utanför denna står en tunna med en kruka och ett skynke på; på marken stenfat, kopparkittel m. fl. kökssaker. — Ek. 0,26; 0,21.

Holländsk målare, 1600-talets senare del.

27. Spelparti. I fgr. sitta de två spelande: till v. en dam i blå kofta med hvitt pelsbräm; hon breder ut sina kort i handen och pekar på griffeltaflan å bordet, i det hon betraktar sin medspelare, en kavaljer i brun dräkt. I bgr. står en annan kavaljer framför en skulpterad kamin. I bgr. till v. en öppen dörr. — Sign. otydligt. — D. 0,40; 0,39.

O. Granbergs catalogue nr 37. Förr tillskrifven Ochtervelt.

Holländsk målare.

28. Vinter i Holland. Till h. en liten stad med kyrktorn. Till v. inåt bgr. en tillfrusen flod med skridskogångare; inne i viken i fgr. en liten båt. — Ek. 0,38; 0,46.

Italiensk skola, 1600-talet. — I Rafaels art.

29. Maria ammar Kristusbarnet. Knästycke. Maria sitter en face och räcker sitt h. bröst åt barnet. Till v. sängen, till h. i bgr. fönsteröppning med utsigt i ett landskap. — K. 0,21; 0,16.

Italiensk skola, 1600-talet.

30. Katarinas förlofning med Kristusbarnet. Knästycke. Till v. står Katarina i blåblommig klädning och gul, hermelinfodrad mantel och krona. Till h. sitter Maria på bänken framför en kolonn. I bgr. till v. landskap. — K. 0,21; 0,16.

Imitation efter Correggio. Jfr Louvren nr 19 och N. M. nr 9.

Italiensk skola, 1600—1700-talet.

31. Ett helgon [St. Stefan?] stenas. Helgonet, i röd kåpa, ligger baklänges. Två män stå med lyftade stenar; till h. inåt bgr. några åskådare. Uppe i skyn Kristus och Gud Fader omgifna af englar; en engel sväfvar ned med palm och krans. — D. 0,46; 0,30.

Italiensk skola. Kopia.

after Barocci

32. Kristus och Magdalena. Hela figurer. Kristus står till v. med genomstungna händer och fötter, i röd duk och blå mantel, och sträcker ut handen mot henne. Magdalena, till h., i guldstickad mantel, knäböjer, i det hon för sin v. hand med en duk mot hufvudet. Bgr. arkitektur. — D. 0,71; 0,54.

En anteckning på en papperslapp bakpå duken: »N:o 57. Frederico Baroccio f.».

du (de) Jardin (Dujardin), Karel, f. 1622, † 1678. Holländsk.

33. Boskap vid ett vad. Tvärs öfver floden går en bro i en mycket stor hvalfbåge. I fgr. till h. sitter ett herdefolk hos den hvilande boskapen. En yngling rider ut i vattnet på en åsna, en packåsna går bredvid; efter dem följer en gosse i uppdragen skjorta, en vit häst och en svart hund. Genom brohvalfvet utsigt i ett vidsträckt berglandskap. Klar himmel. — Sign. till v.: »Karel de Jardin». — D. 0,75; 1,03.

O. Granbergs catalogue nr 30.

Jordaens, Jacob, f. 1593, † 1678. Flamsk. — Tillskrifven.

34. En Vingårdsarbetare. Gammal gråskäggig man i naturlig storlek, knästycke. Han går åt h. med hatten i hand och bär på en käpp öfver axeln en korg, hvarur vinlöf sticka upp, i det han ser ut på åskådaren. I röd rock. Skizzerad himmel till bgr. Studiefigur. — D. 0,94; 0,73.

O. Granbergs catalogue nr 31.

B. Keil

(Am-...)

Klomp, Aalbert, f. 1618, † 1688. Holländsk.

35. Landskap med figurer. På den öppna marken i fgr. sitter en qvinna, i hvitt huckle, rödgul kofta och mörkblå kjol, på en åsna i samtal med en karl i hatt med vida brätten. En hund står bredvid. I bgr. vidsträckt landskap. — Sign. till v.: A. K. — Ek. 0,21; 0,18.

O. Granbergs catalogue nr 32. Förr tillskrifven N. Berchem.

Lemke, f. 1631, † 1711. Tysk-svensk.

36. Rytterstrid. I fgr. galopperar en turk på en brun häst och höjer sin korta lans mot en rödklädd polack, som galopperar bort mot h. med sabel i handen. Bakom synas andra ryttare i strid. I bgr. vidsträckt landskap. — D. 0,47; 0,64.
37. Strid mellan turkiska och svenska(?) ryttare. Motstycke till nr 36. I fgr. galopperar en svensk på svart häst mot v. och affyrrar sin pistol mot en äldre turk, som höjer sin sköld till skydd och riktar sin lans. Bakom dem andra sammandrabbande ryttare. — D. 0,43; 0,64.

Livensz (Lievens), Jan, f. 1607, † 1674. Holländsk.

38. Asposteln Paulus. Knästycke åt h., naturlig storlek. Aposteln är en gammal man med stort gråaktigt skägg och fåradt anlete. Han är klädd i grå mantel; håller pennan i hand och står försjunken i tankar framför en foliobok, hvori han skrivit. Bakom honom synes ett väldigt slagsvärd. En stark dager från v. belyser starkt hans h. axel och, i mindre grad, hans ansigte. Bgr. till h. mörk. — Sign. »L.» — D. 1,19; 1,08.

O. Granbergs catalogue nr 33. Utställningen i Stockh. 1884, kat. nr 97. Ett bland målarens bästa arbeten.

de Louthembourg (Lutherburg), Philippes Jacques lej., f. omkr. 1740, † 1812—13. Tysk, af fransk skola.

39. Strid om fanan. En ryttare i harnesk, hjälm och blått liffskärp, på vit häst, söker rycka till sig en vit och röd fana,

som försvaras af en rödklädd krigare till fots. En annan dylik angriper framifrån ryttarens häst, som biter honom i armen. Rundt omkring synas stridande och fallna. Öfver fältet bolma rödgula rökmoln. — Sign. till h.: »*P. J. de Louthembourg 1767*». D. 0,58; 0,81.

O. Granbergs catalogue nr 34. Synes vara den »Un combat sur terre», som jämte fem motstycken (af hvilka fyra nu i N. M. nr 849—852) var utställd på salongen i Paris 1767 och då tillhörde svenske ministern i Paris grefve G. Phil. Creutz. Grefve Sparre besökte grefve Creutz i Paris 1780.

Metsu (Metsue), Gabriel, f. 1630, † 1667. Holländsk.

40. Gumma, som bakar plättar. I öppningen af ett tält, till v., knäböjer en gumma vid sin lilla bakugn och mottager en slant af en ung mor, som står framför henne med sina båda barn. Det ena, en liten flicka, sitter på moderns arm. Det andra, en halfvuxen gosse med stor-brättig hatt, i brun dräkt och en bok under armen, står bredvid och äter. Till h. i bgr. utsigt i ett landskap. — Sign. i hvitt å bakugnens fot: *G. Metsu*. — Ek. 0,32; 0,30.

O. Granbergs catalogue nr 40. Bredt målad.

41. Den gamle rökaren. Knästycke. En medelålders man med helskägg, i grå filthatt med blått brätte och brun rock, sitter med en kritpipa och ser ut på åskådaren. Grå bgr. — Sign. uppe till v.: »*G. Metsue*». — K. 0,22; 0,20.

O. Granbergs catalogue nr 39. Utställningen i Stockh. 1884, kat. nr 109.

van Mieris, Willem(?), f. 1662, † 1747. Holländsk.

42. Drickande och rökande karl. Medelålders man i half figur, en face. Han står i en rundbågig fönsteröppning med hatt på hufvudet, håller i h. hand ett stort glas, i den v. kritpipan, stödjer sin v. armbåge mot ett bord och ser leende åt h. — Ek. Upp-till rund. 0,19; 0,15.

Nederländsk målare, 1600-talet.

43. En rökare. I en tom bondstuga sitter en ensam karl på ett omvänt kar eller en tunna i profil åt h., lutar sin v. arm mot ett litet bord och röker. I rödbrun mössa, gul rock, dunkelröda benkläder. Bredvid honom på karet ligger en hvit duk. — Osign., men midt bakpå trätaflan är inristadt ett monogram: *H. L. S.* och en stjärna. — Ek. 0,28; 0,21.

O. Granbergs catalogue nr 53. Der tillskrifven, enligt tradition men med reservation, D. Teniers d. y. Taflan är målad i varm grågul ton, fint och mjukt, något i Brouwers-Ostades art. Monogrammet, ehuru icke målningssättet, erinrar något om den holländska målarinnan Judith Leyster's.

Okänd målare. Italiensk-fransk skola, 1600-talet.

44. Maria med barnet och Josef. Hela figurer. Maria sitter inne i ett rum med barnet i knä bredvid den rikt skulpterade vaggan. I bgr. till v. står Josef med en blommande staf. Till h. i bgr. en stad med obelisk. — K. 0,37; 0,28.

Okänd målare af akademisk riktning, 1600-talet.

45. Kristus törnekrönt. Han står i en pelarsål med bundna händer, rö i handen, röd mantel och om länderna ett blått draperi. Genom en rundbågig dörröppning i bgr. synes blå himmel. Utförandet glatt. — K. 0,22; 0,17.

Okänd målare, 1700-talet.

46. Kristus på korset. Två englahufvud till v. Vid Kristi fötter draken. Dunkelbrun bgr. — Trä (ej ek). 0,27; 0,19.

Okänd.

47. Frukter. På en grå stenplint ligga äpplen, nötter, gröna drufvor, ett knippe selleri m. m. Ofvanför hänger en vinranka med röda drufvor. — D. 0,77; 0,63.

van Ostade, Adriaan, f. 1610, † 1685. Holländsk.

48. Gubbe med ett glas i handen. Knästycke. Han sitter inne

50. I. van Ostade.

i ett rum klädd i svart kalott, mörkblå rock med vit, skrynklig krage och svart kapp, ser ned framför sig åt h. och håller ett vinglas i v. hand. På v. knäet hänger hans slökiga, gråa filt-hatt. På bordet bredvid, till h., en tennkanna och en kritpipa. Bakom honom på en brädvägg är fästadt ett illustrerad och kolorerad tryckplakat, der man bland annat tycker sig kunna läsa mästartens namn. — Sign. till h.: *Av. Ostade | 1663.* — Ek. 0,18; 0,15.

O. Granbergs catalogue nr 44. Utställningen i Stockh. 1884, kat. nr 149.

49. Två bönder i stugan. Vid ett bord till v. sitter den ene i röd mössa och blå tröja och läser ur ett pappersblad; den andre står till h., vänd mot kamraten men halft vänd från åskådaren, i svart topphatt och ljusa ärmar, samt stoppar sin pipa. På bordet kort, pipa, glas. På väggen till v. dörr ner till källaren. I bgr. fönster med små blyinfattade rutor. — Sign. till h.: *Av O | 1677.* — Ek. 0,17; 0,14.

O. Granbergs catalogue nr 45.

van Ostade, Isack, f. 1621, † 1649, Adriaans bror. Holländsk.

50. Häst som vattnas. Till h. i fgr. en landtboning af tegel med halmtak; i halfdörren står en karl framåtlutad och betraktar en tupp, som spatserar utanför. Straxt till v. invid huset ett träd, framför detta står en ljusgrå häst vid en foderhäck. Pojken, som håller i grimskäftet, sticker ena handen ned i foderhäcken, medan en karl böjer sig ned och fattar den på marken stående vattenhinken. Längre bort till v. kommer en annan karl; i bgr. en slätt. Lätt mulen himmel. — Sign. till h.: *Isack van Ostade.* — Ek. 0,51; 0,46.

O. Granbergs catalogue nr 46. Utställningen i Stockh. 1893, kat. nr 76, der och i Ny Illustrerad Tidning (1893, sid. 201) afbildad i fototypi. Fotografi af C. F. Lindberg. Troligen samma tafla, som såldes i Paris på greve de Wattenilles auktion 1779 för 1,200 livres och 1780 på marquis de Chagran's för 1,350 liv.

Reni, Guido, f. 1575, † 1642. Italiensk. — I hans art.

51. Ecce homo. Half figur. Kristus håller armarna korsade och i den v. handen ett rö; i blekröd mantel. Blek hudfärg. — D. 0,72; 0,55.

van Rijn, Rembrandt Harmensz, f. 1606—07, † 1669.

52. Porträtt af en ung jude. Bröstdbild i naturlig storlek, en face, hufvudet obetäckt, obetydligt vridet åt v. Ung man med frisk hy, bruna ögon, rikt, lockigt, mörkbrunt hår, svag anläggning ull mustacher och pipskägg. I svart dräkt med nervikt, tätveckad krage. Mörkgrå bgr. — Sign. till h.: »*RHL van Ryn / 1632*». — Ek. Oval. 0,64; 0,47.

O. Granbergs catalogue nr 48. Utställningen i Stockh. 1884 nr 160. Fotografi af C. F. Lindberg, återgifven i fototypi i Ny Illustr. Tidning 1892.

53. Porträtt af en ung man. Knästycke i naturlig storlek. Den omkr. 30 år gamle mannen sitter med obetäckt hufvud i half profil åt h. och ser ned. Han har ett något tårdt ansigte med små mustacher och rödbrunt lockigt hår; svart dräkt och bred, hvit, nedliggande krage med två tofsar. Sin h. hand håller han i sidan, den v. hvilas på bordet, hvarpå hans toppiga, svarta filthatt ligger. Ansigtet och kragen skarpt belysta. Mörkgrå bgr. — Sign.: «*Rembrandt f. 1662*». — D. 1,10; 0,90.

O. Granbergs catalogue nr 49. Utställningen i Stockh. 1893, nr 81; der och i Ny Illustrerad Tidning (1893, sid. 182) afbildad i fototypi. Fotografi af C. F. Lindberg.

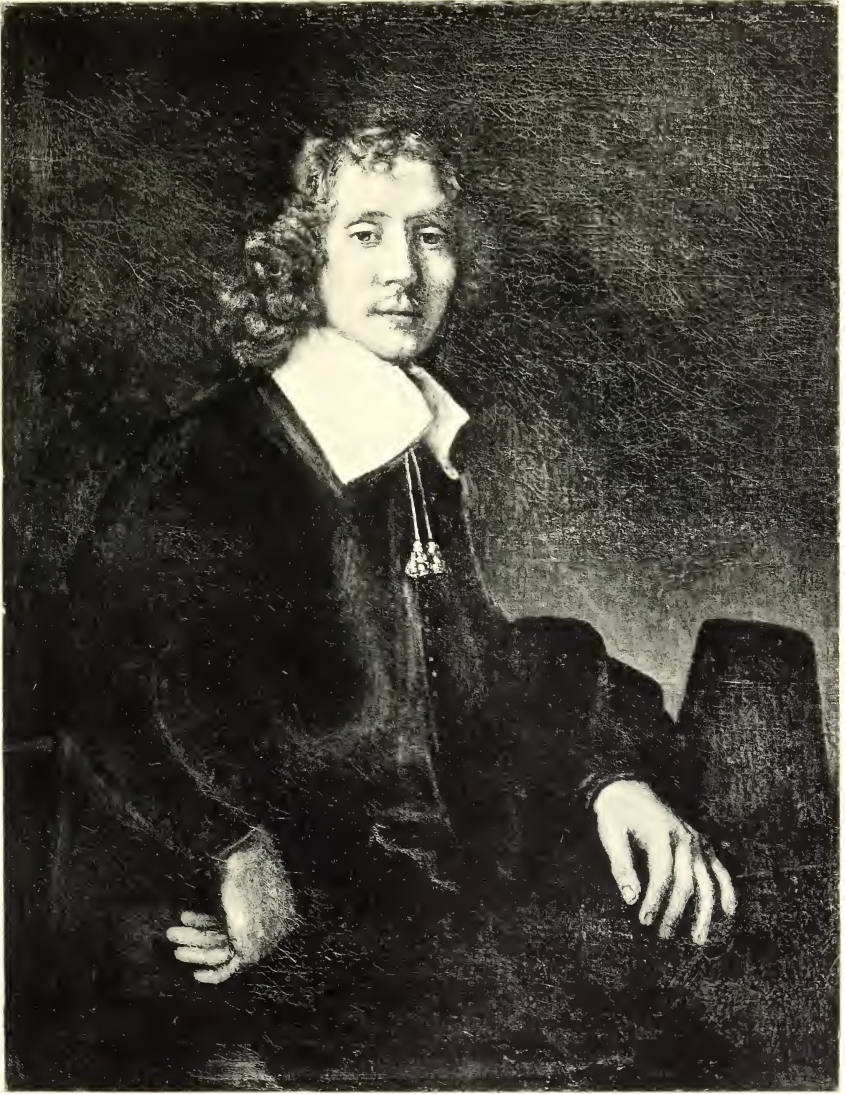
Rembrandt?

54. Gammal rabbin i röd hatt. Half figur, en face; gubbe med tårdt ansikte och helskägg. Under den röda hatten synes i pannan en linneduk. Han sticker sin v. hand innanför rocken. Dunkelbrun bgr. — Sign. till v.: *Rembrandt f. 1651*. — D. 0,77; 0,66.

Möjligen ett delvis öfvermåladt och något ojämnt utfördt original. Gubbtypen liknar något den blinde Tobias i Rembrandts etsning af 1651 (Bartsch nr 42) och ett måladt gubbporträtt i Dresden (kat. 1892 nr 1567), men ännu mera (enligt W. Bode) ett af Rembrandt måladt gubbporträtt, som nu finnes i Amerika och är

52. Rembrandt H. van Rijn.

53. Rembrandt H. van Rijn.

58. J. Steen.

raderadt af Waltner. Den framstående Rembrandts-kännaren W. Bode i Berlin, som visserligen blott sett vår tafla i fotografi, antager, att denna är ett original; han har håller ingenstädes sett något annat Rembrandts-original, efter hvilket vår tafla skulle kunna vara kopia.

Fotografi af Generalstabens Litografiska Anstalt 1894.

Rembrandt. — Kopia efter? *after Hendr 1664*

55. Ung dam med nejlika. Half figur, en face, något åt v. Ansigtet med det ljusa tillbakastrukna håret och en bred men låg hårklädsel är klart belyst. Öfver en rödaktig klädning bär hon en mantel, som täcker hennes h. arm, i handen håller hon en röd nejlika. — D. 0,87; 0,67.

Rubens, Peter Paul, f. 1577, † 1640. Flamsk. — I hans art eller kopia efter.

56. David och Abigail. Midt i fgr. knäböjer Abigail i vit slöja, pekande tillbaka till v. på den proviant, hennes följeslagare medföra. David, till h., barhufvad och i röd mantel, ber henne stiga upp. Bakom David, till h., hans män i rustning och hjälm; en yngling håller Davids hvita häst. — Ek. 0,45; 0,68.

Rubens, Peter Paul. — Kopia efter.

57. Nedtagningen från korset. Liten kopia efter originalet i Antwerpens domkyrka. — K. 0,35; 0,28.

Steen, Jan, f. 1626, † 1679. Holländsk.

58. En frestare. Interiör. Vid ett bord sitter en ung qvinna i röd klädning med vitt skinnbräm, grå kofta och med ett vinglas i handen. Till v. bakom henne en karl med yfvigt brunt hår och grå dräkt. Bugande sig räcker han henne en kritpipa, men hon gör en afböjande rörelse med handen. — Sign. till v.: *J. Steen.* — Ek. 0,41; 0,32.

O. Granbergs catalogue nr 51. Utställningen i Stockholm 1884, kat. nr 177.

Teniers, David d. y., f. 1610, † 1690. Flamsk.

59. Stilleben. På ett bord, täckt af en grön duk, ett venetianskt glas till hälften fylldt, en tennkanna ikullstött, en serviette, två

bröd m. m. På väggen bakom bordet är uppfästadt ett pappersblad, hvarpå är tecknad ett karrikeradt hufvud med årtalet 1635. Grågul bgr. — Sign. upptill till h.: *D. TENIERS F.* — Ek. 0,16; 0,13.

O. Granbergs catalogue nr 52. Ungdomsarbete.

60. Krogscen. Inne i en stuga sitter en ung karl på en bänk vänd åt h. och tänder sin kritpipa; klädd i röd mössa och blå tröja. En kamrat med smal fjäder i mössan står vänd mot väggen. I rummet bredvid till h. i bgr. ser man två karlar och en kvinna spela kort, en karl står bredvid. — Sign. till h.: »*D. TENIERS*». — Ek. 0,24; 0,19.

O. Granbergs catalogue nr 54. Visar inflytande af A. Brouwer.

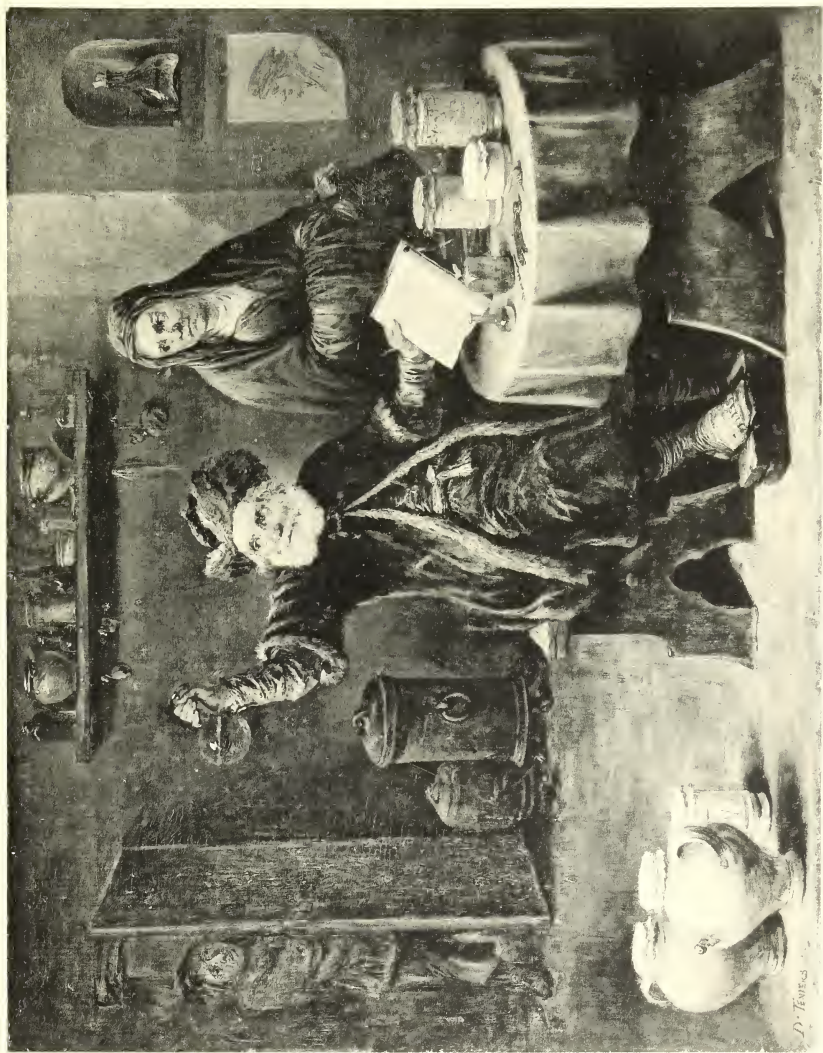
61. Krogscen. Fyra figurer. I fgr. står en karl i blå jacka och röd mössa, han lyfter den rykande kritpipan i v. handen och håller h. handen på sin knif vid sidan. I hörnet till h. bgr. står en karl bortvänd. Vid spisen ses en karl och en kvinna. Ofvan spisen ett pappersblad med en tecknad ugglas. — Sign. på tunnan till h. i fgr.: »**D** *F.*» — K. 0,14; 0,09.

O. Granbergs catalogue nr 55.

62. Rökare. Half figur, i half profil åt h. En ung man med ljusbrunt hår och klen skäggväxt, i röd mössa och blå rock. Han håller i sin h. hand ett dricksglas, i sin h. hand en rykande pipa och blåser ut röken ur munnen, i det han betraktar åskådaren. — Sign. till h.: »*D. TENIERS.*» — Ek. 0,16; 0,14.

O. Granbergs catalogue nr 56.

63. Besöket hos läkaren. Läkaren, en hvitskägig herre i pelsmössa, grön pelsrock och röd underklädnad, sitter vid sitt bord till h. i fgr. Han håller v. handen på en uppslagen bok på bordet och lyfter samtidigt med h. handen en vinflaska pröfvande mot dagern. En äldre kvinna med blågrå schal öfver hufvudet och korg på armen står väntande och ser på. På bor-

63. D. Teniers, d. y.

64. D. Teniers, d. y.

det, som är täckt af en blågrå duk, stå burkar och flaskor. I bgr. till v. står en drängpojke i den öppna dörren. — Sign. till v.: »*D. TENIERS FEC.*» — Ek. 0,28; 0,36.

O. Granbergs catalogue nr 57. En annan tafla af Teniers med samma ämne fins i muséet i Bryssel.

64. Herden spelar för hjorden. En rödklädd bonddräng sitter till h. i fgr. med staf i handen och spelar på ett slags klarinett. Till v. sex får, en bock och en ko, svartmed hvitt hufvud. I bgr. till v. ett stenhus på en klippa. — Sign.: »*D. TENIERS FEC.*» — Ek. 0,37; 0,26.

O. Granbergs catalogue nr 58. Utställningen i Stockh. 1893, kat. nr 101. Våra taflor nr 64, 65 äro möjligen samma två små samhöriga herdetaflor, som 1776 såldes på Blondel de Gagny's auktion i Paris, der ej färre än tolf taflor af D. Teniers gingo under klubban. [Jfr Ch. Blanc, *Le trésor de la curiosité*, I, 336.]

65. Herde med sin hjord. Motstycke till föregående. Han sitter på marken, i fgr. till v., stödd mot sin staf, i röd mössa och blå rock; en ljus hund ligger vid hans fötter. Till h. fem får och två kor, en svart med hvitt hufvud och en röd. I bgr. till h. bergshöjd med en fästningsruin. — Sign.: »*D. TENIERS FEC.*» — Ek. 0,37; 0,27.

O. Granbergs catalogue nr 59.

66. I utkanten af en stad. På en backe i fgr. stå två karlar i samspråk; bredvid dem står en liten hund. En tredje karl går bortåt, utför backen ner i staden. Till h. och v. hus med rykande skorstenar; midt fram i bgr. synes ett kyrktorn. — Sign. till h.: »**D** *F.*» — Ek. 0,21; 0,16.

O. Granbergs catalogue nr 61.

Teniers, D., d. y.(?). I hans art.

67. Landtlig fest. Under det utskjutande taket utanför ett hus, i mellanplanet till v., befinner sig en skara festande landtfolk. En karl och en qvinna dansa fram på vägen i fgr., föregångna

af en säckpipblåsare. I bgr. by med kyrka. — Sign. till v.: » **D** F.»
— D. 0,74; 0,77.

O. Granbergs catalogue nr 60.

Tenies, d. y. — Kopia eller i hans art.

68. Bondkrog. Kring bordet till v. i fgr. fyra karlar, två drickande och två rökande, längst till v. ytterligare tre. I bgr. till h. en grupp kortspelare. — D. 0,56; 0,81.

Ter Borch, Gerhard, d. y., f. 1617, † 1681. Holländsk.

69. Det inre af ett stall. Vid spiltan till v. står en ljusgrå, lätt appelkastad häst vänd åt v. och äter, medan en bakom honom stående dräng ryktar honom. På en krok till h. hänga en grimma och andra stallredskap. Till h. i bgr. står en ung fetlagd qvinna, som, sjelf osedd, genom den halföppna dörren betraktar ryktaren. Grå bgr. — Sign. otydligt till v.: *G. T. B.* (förstördt Ter Borchs-monogram). — Ek. 0,45; 0,53.

O. Granbergs catalogue nr 36. Utställningen i Stockh. 1893, kat. nr 103. — Såldes 1767 i Leiden, sedan i Paris, der grefve G. A. Sparre 1780 köpte taflan ur mr Poullains kabinett för 2,400 livres, samtidigt med J. Jordaens' »Silenus» (2,051 livres); graverad af m:me Ponce i katalogen öfver Poullains samling. Jfr en artikel af Émile Michel i Gazette des Beaux-Arts 1887 och Ch. Blanc, Le trésor de la curiosité, II, 9. Fotografi af C. F. Lindberg.

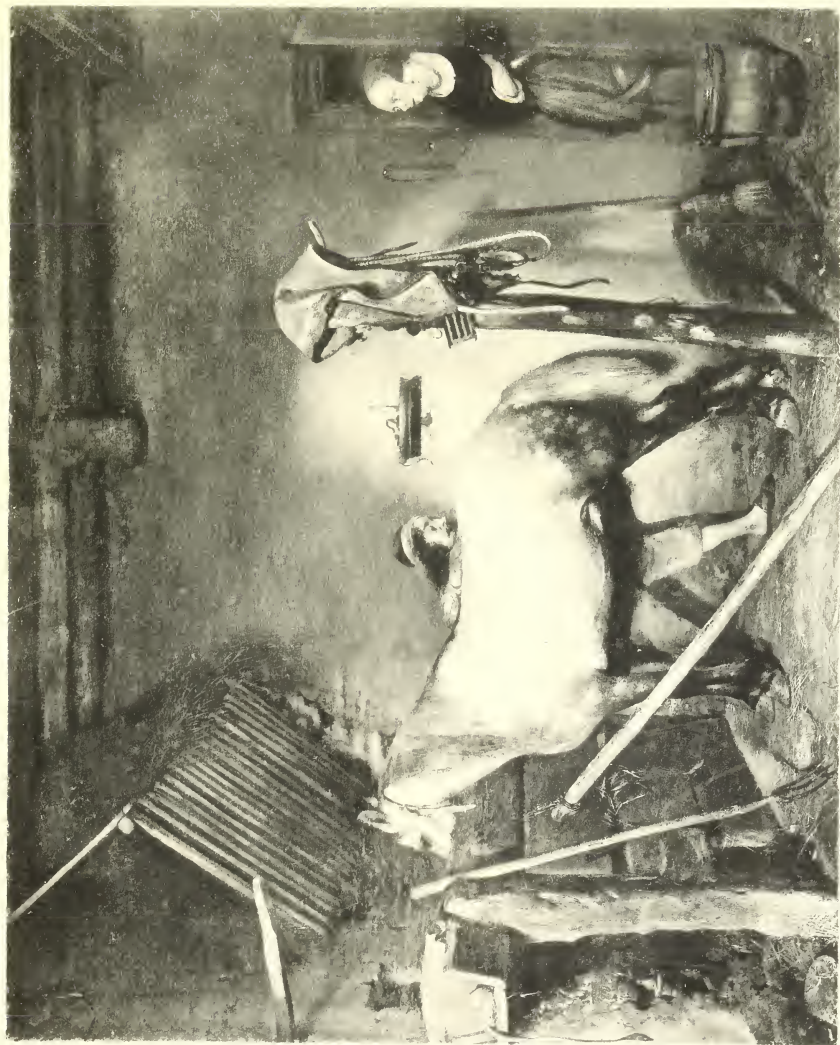
van de Velde, Adriaan, f. 1635—36, † 1672. Holländsk.

70. Hvilande kor. I fgr. till h. ligger en hvit ko med röda fläckar. Bakom står en röd ko med hvitt hufvud. På ången till v. inåt bgr. ett sto med föl, får, en ko och annan boskap; längst bort synes ett kyrktorn. Något molnig himmel. — Sign. till h.: *A. v. Velde f. 1656.* — D. 0,66; 0,58.

O. Granbergs catalogue nr 62. Detta ungdomsarbete visar inflytelse från P. Potter.

Venetiansk skola, 1600-talet.

71. Sjelfmördare. Half figur. En ung man, halft vänd åt v., stöter en dolk i det öppna bröstet och ser ångestfull upp åt h.;

69. G. Ter Borch, d. y.

73. A. van der Werff.

munnen halföppen. Brunt lockigt hår och kort skägg. Röd tröja, bara armar. — D. 0,72; 0,52.

Traditionellt tillskrifven Schidone. Lucas v. Breda i sina bekanta uppsatser i Stockholms-Posten 1791—92 om målningar i svenska samlingar kallar denne själfmördare Marcus Antonius och tillskrifver taflan åt A. van Dyck!

Venetiansk skola. Kopia.

72. Violoncell-spelare. Half figur. En medelålders mörkskäggig man, i svart dräkt och barhufvad, står vänd åt h. och spelar, seende ut på åskådaren. — D. 0,76; 0,66.

van der Werff, Adriaan, f. 1659, † 1722. Holländsk.

73. Barn med en hvit katt. Bröstitbild. I en hvälfd fönsteröppning en ung page (eller flicka?) i röd baret med hvita plymer. Han fasthåller med v. hand en på fönsterbrädet liggande hvit katt och söker, skrikande, ur kattens grepp rycka en liten fågel, som kommit ut ur en bredvid till h. stående bur. Till v. i bgr. en skrattande gosse. — Sign.: *A. van der Werff fe 1678*. — Ek. 0,25; 0,20.

O. Granbergs catalogue nr 66. Utställningen i Stockh. 1893, kat. nr 109. — Detta ungdomsarbete, måladt i artistens 19:de år, är ett af hans bästa verk. En snarlik tafla af honom finnes i Eremitaget i Petersburg.

Vernet, Claude Joseph, f. 1714, † 1789. Fransk. I hans art.

74. Hamn med tornruin. Till h. reser sig den väldiga byggnaden med stentrappa ned till vattnet. Ett fartyg med holländsk flagga ligger nedanför vid stranden kullstjelt för reparation. I fgr. en grupp af hvilande fiskare. I bgr. inåt v. hafvet med seglare. — D. 0,58; 0,80.

de Vois Arie, f. omkr. 1630, † 1680. Holländsk.

75. Öldrickaren. Medelålders man, half figur, vänd halft åt h. Han fattar med h. handen om ett lerkrus med tennlock och ser åt v., rödögd och rödnäst, med halföppen mun och rynkad panna. I svart filthatt och grågul rock. — Sign. till v. upptill:

»F. A^o 1679.» jämte ett otydligt, nästan utplånadt monogram. —
K. 0,16; 0,13.

O. Granbergs catalogue nr 64.

Wouwerman, Philips, f. 1619, † 1668. Holländsk.

76. Pyramus och Thisbe. Skogslandskap. I fgr. till h. ligger Pyramus död, utsträckt på marken, i röd uniformsrock. Thisbe, i blå kofta, faller på knä bredvid den döde och genomborrar sig med ett svärd, hvars handtag hon ställt på dennes bröst. Till v. vid ett träd Amor med sänkt båge. I mellanplanet lejonet. Till h. bakom Pyramus och Thisbe en skogsdunge. I bgr. ut-sigt öfver en dal och en blånande sjö. — Sign.: »*PHL W.*» Ek. Liten tafla.

O. Granbergs catalogue nr 67.

77. Hästar, som stegra sig. Öppet landskap. I fgr. till v. håller en pojke en rödbrun häst, hvilken slår bakut mot en vit- och svartfläckig hingst, som stegrar sig och hålles af en annan pojke; två pojkar, till v., stå och se på. Till h. i fgr. rider en karl i röd mössa på en brun häst och håller i tömmen en vit häst, som också stegrar sig. I bgr. står en karl bredvid en qvinna, som mjölkar en get. — Sign. till v.: »*PHLS W.*» — Ek. 0,26; 0,39.

O. Granbergs catalogue nr 68. I grefve Moltkes saml. i Köpenhamn finnas två taflor af samma mästare, af hvilka den ena återger den venstra, den andra den högra delen af vår tafla.

78. Ryttare, som rasta. En vit häst står i fgr. framför två träd. Vid en stuga till h. sitter en arbetskarl och dricker ur en kruka, som en qvinna räckt honom. Till v. inåt bgr. vatten-drag med seglare. — Sign. i midten nertill: *PHL W.* — Ek. 0,34; 0,29.

O. Granbergs catalogue nr 69.

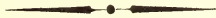

77. Ph. Wouwerman

Rättelse och tillägg.

Författaren har (se sid. 8 och 17) förbisett, att O. Granberg i sin franska katalog upptagit Hannemans »Flöjtblåsare» såsom nr. 38 under mästarenamnet »okänd italiensk mästare, 1600-talet».

GETTY RESEARCH INSTITUTE ^L

3 3125 01300 9895

